

Витоптова Т. І., канд. екон. наук Скрипник Н. Є.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ЗОВНІШНЯ ЗАБОРГОВАНІСТЬ КРАЇН ТА ВПЛИВ БОРГОВОГО ТЯГАРЯ НА ЇХНЮ ЕКОНОМІКУ

В сучасних умовах міжнародний фінансовий капітал є необхідною складовою світової економіки, а країни, що знаходяться на шляху політичного та економічного реформування, мають особливу потребу у зовнішньому фінансуванні. Управління та обслуговування боргу є одним з найважливіших елементів фінансової політики країни та відіграє важливу роль у забезпеченні стабільності її фінансової системи. Ефективне управління боргом допомагає уникнути кризових ситуацій, сприяє стабілізації соціально-економічної ситуації та розвитку економіки країни.

Один з ключових показників, який характеризує рівень економічного розвитку країни – це її зовнішній державний борг. Зовнішній борг – це фінансові зобов'язання країни перед іноземними кредиторами, зокрема зовнішні позики та відсотки за ними, які підлягають поверненню у встановлений термін [1]. Головними причинами виникнення зовнішньої заборгованості є дефіцит бюджету, дефіцит поточного платіжного балансу та нестача власних заощаджень для інвестицій та соціально-економічного розвитку держави.

Виникнення зовнішнього боргу країни є результатом дисбалансу між її торговим та поточним платіжним балансами. Якщо витрати на економічні сектори перевищують їхні доходи або економічні заощадження, це призводить до дефіциту поточного платіжного балансу. Це, в свою чергу, змушує країну залучати іноземні позики та кредити для фінансування свого розвитку.

Ефективне керівництво державним боргом здійснюється у контексті загальної економічної політики уряду. Приймаючи рішення про управління державним боргом, беруться до уваги різні фактори, такі як економічна та політична ситуація в країні, рівень інфляції, ділова активність, інвестиційний клімат, фінансово-економічна стабільність країни з огляду на зовнішню кон'юнктуру ринків, ступінь розвитку інноваційного середовища та інші чинники.

Одним з головних завдань управління державним боргом є забезпечення ефективного запозичення коштів з мінімізацією витрат на їх розміщення та

обслуговування. Крім того, важливим є запобігання недоцільного та неефективного використання позичених коштів, своєчасна і повна сплата основного боргу та відсотків, визначення оптимального співвідношення між зовнішніми та внутрішніми запозиченнями з урахуванням фінансової стійкості країни та забезпечення стабільності валютного курсу та фондового ринку країни.

Утворення національного державного боргу є ключовим елементом фінансової системи будь-якої країни, що реалізується шляхом залучення ресурсів на внутрішньому та світовому фінансовому ринку. Більшість впливових держав світу активно користуються засобами зовнішнього фінансування, однак ефективно керують своїми зовнішніми зобов'язаннями. Це досягається завдяки впровадженню ефективних механізмів контролю та управління, а також ретельно обґрунтованих фінансових рішень, спрямованих на підтримку стабільності та розвитку економіки.

У світовому рейтингу країн за розміром зовнішнього боргу лідерами є США, Японія, Греція, Італія, Іспанія та Франція. Здійснення ефективного управління зовнішнім боргом дозволяє цим країнам досягати стійкого економічного зростання.

Державне запозичення є однією з найбільш цивілізованих форм залучення вільних фінансових ресурсів для виконання функцій державної влади та інвестування у випадку нестачі власних фінансових ресурсів. Проте, його вплив на економіку країни неоднозначний. Некомпетентне використання державних позик може перетворити їх на борговий та податковий тягар для господарюючих суб'єктів та населення як зараз, так і в майбутньому. Крім того, державна фінансова заборгованість може суттєво обмежити економічне зростання та збільшити соціальну напруженість, оскільки зменшується обсяг коштів, які направляються на інвестування та розвиток соціальної сфери [2].

Наявність значного боргового тягарю може мати кілька наслідків для економіки країни:

1. Високий рівень боргу може підвищити ризик девальвації національної валюти, що призводить до зниження покупної спроможності населення та збільшення інфляції.

2. Заборгованість може призвести до скорочення інвестицій та погіршення інвестиційного клімату.

3. Великий борг може привести до скорочення соціальних витрат та збільшення розміру дефіциту бюджету.

У світовій практиці зовнішній борг вважається нормальним явищем, і від'ємний зовнішній баланс може підтримуватися на постійній основі. Проте у довгостроковій перспективі зовнішні зобов'язання обмежують інвестиційні можливості країни та гальмують її економічний розвиток. Обслуговування зовнішнього боргу обмежує можливості проведення власної економічної політики національними інтересами, що поглиблює залежність країн одна від одної.

Ефективне управління державним боргом є критично важливою задачею, яка може відіграти визначальну роль у економічному розвитку країни. Однією з найважливіших проблем є розробка стратегії управління, яка передбачає гармонійну співпрацю всіх відомств та установ, що відповідають за процес управління на всіх етапах. Для досягнення фінансової стабільності та сприяння економічному розвитку в цілому, уряд повинен розробити ефективну систему управління державним боргом.

У цілому, можна стверджувати, що зовнішня заборгованість країн має як позитивні, так і негативні наслідки для економіки. Рівень та структура боргу, а також економічна ситуація в країні та на світовому ринку є важливими факторами, які впливають на наслідки зовнішньої заборгованості. Важливо знайти баланс між залученням зовнішнього капіталу та управлінням ризиками, що пов'язані зі зростанням заборгованості. Таким чином, країни повинні розглядати зовнішню заборгованість як інструмент для стимулювання розвитку економіки, але при цьому уникати ризиків, пов'язаних зі зростанням боргу та неплатоспроможності.

Список використаних джерел:

1. Іващенко Ю. М., Герман А. А. Зовнішня заборгованість України та її вплив на економіку. Київ: Видавництво КНЕУ, 2020.
2. Бакуменко І.В., Коваленко Т. В. Зовнішній борг країн світу: проблеми та перспективи. Київ : Видавництво «Знання». 2020.